

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

ANU KORTESSALO

Harrastaminen on jokaisen lapsen ja nuoren oikeus

Kartoitus Merikarvian kunnan lapsiperheille

SOSIAALIALAN TUTKINTO-OHJELMA
2024

TIIVISTELMÄ

Anu Kortessalo: Harrastaminen on jokaisen lapsen ja nuoren oikeus: Kartoitus Merikarvian kunnan lapsiperheille

Opinnäytetyö, AMK

Tutkinto-ohjelma: Sosiaaliala

Toukokuu 2024

Sivumäärä: 28

Toteutin kartoituksen Merikarvian kunnan lapsiperheille, jossa kartoitettiin perheiden harrastamistottumuksia sekä heidän kokemiaan esteitä lasten ja nuorten harrastamiselle. Kartoituksesta saadut tiedot analysoitiin ja annettiin Merikarvian kunnan toimijoille käyttöön sekä Merikarvian kunnan paikallislehden tullaan tekemään artikkeli lasten ja nuorten harrastamisesta, johon liitetään saatuja vastaus tuloksia.

Kartoitukseen osallistui 73 perhettä. Kartoituksen avulla saatiin eriteltyä lasten määrä iän mukaan, kaiken kaikkiaan 0–16-vuotiaita oli 239. Vastauksien perusteella Merikarviassa lasten ja nuorten vapaa-aikaan sisältyy kaverien kanssa oleilua, ohjattuun harrastustoimintaan osallistumista, digilaitteiden käytöstä sekä perheen kanssa yhteisistä kotiaskareita. Koetut esteet painottuivat kuljetuksen ja aikataulun sovittamiseen. Tämä selittyy pitkällä välimatkoilla ja harrastustoiminta on keskitetty Merikarvian keskustan alueelle. Harrastamisen Suomen mallilla on pyritty tuomaan helpotusta tähän tilanteeseen.

Lasten ja varsinkin nuorten vapaa-aika on ollut monien vuosikymmenien ajan kiinnostuksen kohteena. Siitä ovat kilpailleet aikoinaan kirkko ja sekä muut aatteelliset toimijat, mutta myös yhteisöt ovat halunneet päästä ottamaan hyödyn nuorten vapaa-ajasta. Samalla vapaa-ajan ohjatulla harrastustoiminnalla on kyetty vahtimaan ja kasvattamaan lapsia ja nuoria. Nykyäänkin ohjatulla harrastustoiminnalla on suuret vaikutukset lasten ja nuorten elämässä. Opinnäytetyön isoin kysymys olikin, miten voidaan mahdollistaa lasten ja nuorten harrastaminen, joka on heidän oikeutensa.

Avainsanat: harrastaminen, harrastus, lapsi, nuori, vapaa-aika

ABSTRACT

Kortessalo, Anu: To have a hobby is the right of every child and young person: Survey for families with children in Merikarvia municipality.

Thesis, University of Applied Sciences

Degree program: Bachelor's thesis

May 2024

Number of pages: 28

I carried out a survey for families with children in the municipality of Merikarvia, which mapped their families' hobby habits and the obstacles they experienced to children's and young people's hobbies. The information obtained from the survey was analyzed and given to the operators of the municipality of Merikarvia, and an article about children's and youth's hobbies will be written in the local newspaper of the municipality of Merikarvia, to which the results of the responses will be attached.

73 families participated in the survey. With the help of the survey, the number of children were categorized by age, in total there were 239 0–16-year-olds. Based on the answers, free time for children and young people in Merikarvia includes hanging out with friends, participating in guided hobby activities, using digital devices, and doing household chores together with the family. Perceived obstacles focused on transportation and scheduling. This is explained by the long distances and the hobby activities are concentrated in the central area of Merikarvia. The Finnis model activities have tried to bring relief to this situation.

Children's and especially young people's free time has been a subject of interest for decades. In the past, the church and other intellectual actors have competed for it, but communities have also wanted to take advantage of young people's free time. At the same time, I have been able to look after and raise children and young people with guided leisure activities. Even today, guided hobby activities have great effects on the lives of children and young people. The biggest question of the thesis was how to make it possible for children and young people to enjoy hobbies, that is their right.

Keywords: child, free time, hobby, young person

ALKUSANAT

Kiitos Merikarvian lapsiperheille aktiivisesta osallistumisesta kyselyyn. Vastauksenne olivat tärkeitä ja teidän kauttanne saatiin tietoa, niin lasten kuin aikuisten näkökulmasta. Kyselyn tuottamat vastaukset toimitetaan eteenpäin kunnan toimijoille sekä harrastuksien järjestäjille.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 LASTEN JA NUORTEN HARRASTAMINEN	7
2.1 Harrastaminen.....	7
2.2 Ohjattua vapaa-aikaa	8
2.3 Tutkimukset ja muuttuvat näkökulmat	10
2.4 Tämän päivän harrastaminen Suomessa	11
3 TUTKIMUSMENETELMÄ	12
3.1 Tarkoitus ja tavoitteet	12
3.2 Tutkimuskysymykset	13
3.3 Aineiston keruu.....	14
3.4 Analyysimenetelmät	15
3.5 Tutkimuksen luotettavuus.....	16
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	16
4.1 Perusteet kyselylle	16
4.2 Kysely.....	17
4.3 Kyselyyn vastaaminen.....	17
4.4 Analyysi.....	17
5 TULOKSET	19
5.1 Kyselyn tulokset	19
5.2 Kyselyn avoin palaute.....	22
5.3 Kyselyn luotettavuus ja eettisyys	23
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	24
6.1 Alkukartoitus ja opinnäytetyön toteuttaminen	24
6.2 Merikarvian kunnan lapsiperheiden harrastaminen	25
6.3 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen	25
6.4 Pohdinta	27
LÄHTEET.....	29
LIITE 1: KYSELYN KYSYMYKSET.....	30

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni käsittelen ja pohdin lasten ja nuorten harrastamista keskitetyen Merikarvian kuntaan. Tarkastelin erilaisia tutkimuksia sekä tietoon perustuvaa kirjallisuutta. Tein kyselyn, jonka tarkoitus on olla hyödyksi kaikille osallisille ja pienentää perheiden ja harrastustoiminnan järjestäjien välistä kuilua. Toisin sanoen kyselyn avulla perheet saivat äänensä kuuluviin ja järjestäjät saivat tietoja harrastuksien kehittämiseen.

Opinnäytetyöni kohderyhmä oli aika selvä alusta alkaen. Halusin sen liittyvän lapsiin ja nuoriin, heidän hyvinvointiinsa. Opinnäytetyössäni näkyy omat arvoni ja näkemykseni, mutta samalla se käsittelee isoja kysymyksiä yhteiskunnassamme perustuen tutkimuksiin. Lasten ja nuorten syrjäytyminen ja sukupolvelta toiselle periytyvä huono-osaisuus, eli köyhyys, mielenterveysongelmat, kouluttamattomuus ja sosiaalisen pääoman puute ovat isoja huolen aiheita yhteiskunnassamme (Hiltunen, A., Minkkinen, P. & Saarela E. 2.2.2023. SOS-Blogi.) Näihin haasteisiin voidaan vaikuttaa muun muassa ohjatun harrastustoiminnan kautta.

Lopullinen aihe opinnäytetyölle tuli tilanteen kartoittamisen jälkeen. Kävin erilaisia keskusteluja harrastuksen järjestäjien, vanhempien ja koulun kanssa liittyen merikarvialaisten lasten ja nuorten harrastamiseen. Tavoitteenani oli tavoittaa iso kohderyhmä. Päädyin tekemään kyselyn Merikarvian kunnan lapsiperheille harrastamisesta ja vapaa-ajan käytöstä. Samalla kun perheiden ääni tulee kuuluviin, saan myös toimitettua tärkeää tietoa kunnan toimijoille sekä harrastuksien järjestäjille. Opinnäytetyön tilaajaksi lähti Merikarvian kunta.

2 LASTEN JA NUORTEN HARRASTAMINEN

Harrastaminen on todettu lisäävän tutkimuksien ja selvityksien mukaan lasten ja nuorten osallisuutta, vertaissuhteita, terveyttä, hyvinvointia, onnistumisen elämyksiä ja uusia taitoja (Aapola-Kari 2023 s. 85). Se myös mahdollistaa lapsille ja nuorille yhteisöllisyyttä, aikuiskontakteja, valvontaa sekä mielekästä tekemistä vapaa-aikana. Ohjattu harrastustoiminta on myös tärkeässä roolissa kasvattamisen näkökulmasta sekä syrjinnän ehkäisyssä. Harrastus opettaa sitoutumaan, vastuunkantamista ja itsetuntemusta. Vaikka nyky-yhteiskunnassa nuoret kokevat voivansa pääosin hyvin ja olevansa tyytyväisiä elämäänsä, eriarvoisuus on kasvanut. Eriarvoistuminen näkyy niin taloudellisissa, terveydellisissä, sosiaalisissa kuin koulutuksellisissa asioissa. Heikossa asemassa olevien nuorten tilanne on huolestuttava. Heikko asema näyttää periytyvän ja syrjäytymiseen vaikuttaa vanhempien matala koulutus, päihde- ja mielenterveysongelmat, pitkäaikainen toimeentulotuen tarve ja perherakenteen muutokset. (Allianssi ry, n.d.) Vaikka lasten ja nuorten terveys on kyselyiden mukaan kohentunut, ovat terveyserot eri ryhmien välillä pysyneet ennallaan tai kasvaneet. Mielenterveysongelmat tai ainakin niiden tunnistaminen on lisääntynyt. Alkoholien ja tupakkatuotteiden käyttö on vähentynyt, mutta huumeongelmat ja huumekeuilut lisääntyneet. (Allianssi ry, n.d.)

Suomessa lasten ja nuorten harrastamisen aste on korkea, mutta kuitenkin Suomessa on 55 000 lasta ja nuorta jotka eivät harrasta, joko omasta tahdostaan tai muista syistä. Harrastaminen kuuluu lasten oikeuksien sopimukseen sekä sitä turvataan erillisillä lailla, Perustuslaki 731/1999 16§, Liikuntalaki 390/2015 2§. Nämä lait ohjaavat Suomen julkisen vallan toimintaa ja velvoittavat edistämään ja kunnioittamaan lasten ja nuorten mielekästä vapaa-aikaa. (Aapola-Kari S. 2023 s. 85–86).

2.1 Harrastaminen

Harrastaminen on laaja käsite, joka voidaan lyhyesti kuitenkin kuvata mielekkääksi vapaa-ajantoiminnaksi. Harrastamista on havaittu jo antiikin ajalla, kun

ihmiset tekivät jotain asiaa intohimoisesti. Harrastamiseen kuuluu laaja kirjo asioita ja sitä ei voi rajata yhteen osa-alueeseen. Harrastaminen voi olla ohjattua tai itseohjautuvaa, vapaa-ajalla tapahtuvaa toimintaa. Lasten ja nuorten harrastaminen on yksi mahdollisuus tutkia harrastamista. Mikko Salasuon toimittama teos *Harrastamisen äärellä: Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2020*, on yksi koottu tutkimustietoon perustuva teos. Lasten ja nuorten harrastamista on alettu tutkimaan isommin 1950-luvulla. Aluksi tutkimuksissa oli vain kolme eri näkökulmaa: yksilö- ja kasvatuspsykologinen tutkimus, harrastusten useutta mittaava ja kuvaileva tutkimus sekä ryhmiin kuuluvien nuorten sosiologinen ja sosiaalipsykologinen tutkimus. 1960-luvulla alkoi erottumaan omiksi aloiksi kasvatusta, nuorisotyö, nuorten kansalaiskasvatusta ja harrastaminen. Tämä myös lisäsi tutkimuksien aiheiksi kasvatusta, nuorisotyö, liikunnan, taiteen ja kulttuurin. (Salasuo 2021, s. 23.) Nykyisin tutkitaan edellä mainittujen asioiden lisäksi harrastamisen vaikutuksia lasten ja nuorten psykofyysiseen kokonaisuuteen huomioon ottaen.

Nykyään lasten ja nuorten harrastustoimintaa ohjaa nuorisolaki (2016), liikuntalaki (2015) ja yhdenvertaisuuslaki sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimus. (Salasuo 2021, s. 25). Vaikka olemme kehittyneet yhteiskuntana sotien jälkeisistä vuosista kohtamme kuitenkin samoja haasteita kuin 70 vuotta sitten, kun lasten ja nuorten harrastustoimintaa on lähdetty kehittämään: ”Mitä nuorten harrastamisella pyritään saavuttamaan, millaisin menetelmin ja kenen toimesta?”

2.2 Ohjattua vapaa-aikaa

Harrastamisesta tuli aikoinaan yhteiskunnan työväline, jolla voitiin vaikuttaa lasten ja nuorten vapaa-ajan käyttöön 1900-luvulla teollistumisen myötä. Kun nuorten lisääntynyt vapaa-aika alkoi näkymään yhteiskunnassa ongelmana, haluttiin siihen löytää ratkaisu. Samalla, kun haluttiin ratkaista lisääntyvä nuorisongelma kontrolloimalla sitä, haluttiin hyötyä nuorisosta. Heitä hyödynnettiin erilaisissa yhteiskunnan projekteissa, kuten muun muassa erijärjestöjen toiminnassa, joissa nuoria hyödynnettiin kyseisen tahon aatteiden jakamiseen,

kirkkojen kristinuskon sanoman levittämiseen sekä sotien aikaan pikkulottien ja suojeluskuntapoikien toimimisessa. (Aapola ja Kaarninen, 2003, s. 24.)

Vapaa-ajan harrastaminen tuli puhekieleen 1950- ja 1960-luvulla. Sillä viitattiin lasten ja nuorten omiin sekä keskinäisiin vapaa-ajan vieton tapoihin ja muotoihin, mutta tärkeämpänä pidettiin aikuisten ohjaamia ja järjestämiä aktiviteettejä. (Salasuo 2021, s. 17.) Samoihin aikoihin alettiin siirtymään pois autoritaarisesta, patriakaalisesta, uskonnollisesta ja isänmaallisesta tyylistä kohti kasvatuksellista ja erityisesti kansaliskasvatuksellista ajattelua. Nykyäänkin lasten ja nuorten harrastamisessa on näkyviä jälkiä 1940- ja 1950-luvun ajoilta (Salasuo 2021, s.17).

Aikoinaan paikallisyhteisö eli niin sanottu kyläyhteisö sekä kirkko olivat ohjanneet lasten ja nuorten vapaa-aikaa, mutta teollistumisen myötä se ei enää onnistunut samoin, kun ihmiset muuttivat kaupunkiin. Lasten ja nuorten vapaa-aika lisääntyi ja se muuttui liian vapaaksi, koska aikuiset eivät enää olleet osallisena kasvattamassa ja valvomassa. Entisten kyläyhteisöjen kasvattajan rooli oli sotien jälkeen korvaantumassa nuorisoryhminä, jotka olivat monikirjavia omilla normeillaan ja vaatimuksillaan. Valtiovalta halusi yhtenäistää nuorisokasvatuksen toimijoiden aluetta ja luoda kyseiselle toiminnalle yhtenäisiä päämääriä ja tavoitteita, joilla voitiin ohjata lasten ja nuorten vapaa-aikaa. (Salasuo 2021, s. 19.)

Nuorten lisääntynyt vapaa-aika lisäsi joutenoloa, huvittelua ja huonoa käytöstä, samalla kun populaarikulttuuri alkoi rantautumaan Suomeen. Nuorten kiinnostus huvitteluun ja nautintoon alkoi kasvaa. Kasvatus- ja opetusprofessori Aukusti Salo toivoi kasvattavaa otetta nuorten vapaa-ajan ohjaukseen ja painotti liiallisen viihtyvyyden haitoista 1950-luvun taitteessa. Erilaiset tutkimukset 1950-luvulla kuvastivat myös huolta nuorten kuluttavan liikaa aikaa huvielämään eikä sivistyneisiin harrastuksiin. (Salasuo 2021, s. 19.) Samoihin aikoihin ajan hengessä huokui ajatus nuoriso-ongelman korjaamisesta puuttamalla lasten ja nuorten vapaa-aikaan, tekemällä siitä sellaista sosiaalista ja kasvattavaa toimintaa, joka edistäisi ja palvelisi kansakuntaa, sivistystä ja

yhtenäisyyttä. Näin ollen nuorisokasvatuksen päämäärät piti yhtenäistää ja valtiollisesti koordinoida nuorisotyö. (Salasuo 2021, s. 20.)

1940–1950-luvulla lasten ja nuorten vapaa-ajan lisääntyessä alettiin puhumaan lasten ja nuorten ohjatuista vapaa-ajan harrastamisesta. Heidän vapaa-aikansa alkoi lisääntymään teollistumisen myötä ja siinä missä ennen vähäistä vapaa-aikaa säätelivät perhe, kirkko sekä lähiyhteisö, nykyisin siitä ovat kiinnostuneet valtio, kunnat, viranomaiset, tutkijat ja muut tahot omien tarkoituksensa mukaan. (Salasuo 2021, s. 17.) Sotien jälkeen, seuraavien 20 vuoden aikana oli rekisteröity yli 3 000 nuorisoyhdistystä, joten harrastamista järjestävien tahojen kirjo oli laaja, joka aiheutti kansalaiskasvatuksen pirstaloitumisen (Salasuo 2021, s. 21). Harrastajien järjestäjät alkoivat puhua kansalaiskasvatuksesta sekä kasvatuksesta, mutta usein se tarkoitti aiemman toiminnan uudelleen sanoittamista. Järjestäjillä oli suuri into osallistua kasvatukseen, mutta usein taustalla oli järjestäjän omat tavoitteet, jotka eivät olleet kasvatuksellisia. Usein kasvatettiin itse toimintaan ja sen ideologiaan eikä kansalaisuuteen ja aikuisuuteen.

2.3 Tutkimukset ja muuttuvat näkökulmat

Lasten ja nuorten harrastamista on alettu tutkimaan isommin 1950-luvulla. Aluksi tutkimuksissa oli vain kolme eri näkökulmaa, joita yhdisti kuitenkin nuorten kansalaiskasvatus ja vapaa-ajan harrastaminen. Tutkimuksien näkökulmat olivat: yksilö- ja kasvatopsykologinen tutkimus, harrastusten useutta mittaava ja kuvaileva tutkimus sekä ryhmiin kuuluvien nuorten sosiologinen ja sosiaalipsykologinen tutkimus. 1960-luvulla alkoi erottumaan omiksi aloiksi kasvatus, nuorisotyö, nuorten kansalaiskasvatus ja harrastaminen. Tämä myös lisäsi tutkimuksien aiheiksi kasvatuksen, nuorison, liikunnan, taiteen ja kulttuurin. (Salasuo 2021, s. 23.) Edelleenkin harrastamisen määrittely tuottaa hankaluuksia tutkimuksissa niin kuin 1950-luvulla. Lehtovaaran ja Koskenniemen teoksessa *Kasvatopsykologia* (1954, s.192) on mainittu, että tutkijat eivät systemaattisesti käytä käsitettä harrastaminen, vaan puhuvat harrastamisesta ”lapsiin ja nuoriin suunnattuina tarkoituksellisina toimenpiteinä”. (Salasuo 2021, s. 23.)

Aapola-Kari Sinikan toimitus Vaihteleva vapaa-aika on uusi tutkimus lasten ja nuorten vapaa-ajasta. Se julkaistiin vuonna 2023. Edellinen tutkimus lasten ja nuorten vapaa-ajasta julkaistiin vuonna 2021. Näitä tutkimuksia julkaistaan kahden vuoden välein. Kaksi edellistä tutkimusta sijoittuvat Korona-pandemian alkuun sekä uusin Korona-pandemian jälkeen. Toisin sanoen edellinen tutkimus on tehty ”normaaliin aikaan” ja toinen elämän normalisoituessa. Uusimassa tutkimuksessa tutkittiin myös lasten ja nuorten kokemia toimintarajoitteita, jota ei ole hirveästi aikaisemmin tutkittu. Toimintarajoitteita koki 32 % vähintään 15-vuotiasta vastanneista. Vähemmistöön koki kuuluvansa 10–29-vuotiasta 32 %. (Aapola-Kari S. 2023 s. 13, s 18).

2.4 Tämän päivän harrastaminen Suomessa

Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieleiseen harrastukseen - työryhmän raportissa on tiivistetysti kerrottu, miksi lapsilla on oikeus harrastamiseen: *”Lasten oikeudet ja asema on kirjattu lainsäädäntöömme ja YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen, jonka Suomi on ratifioinut vuonna 1991. Maamme perustuslakiin on kirjattu oikeus sivistykseen. Lapsille ja nuorille taattu harrastaminen tukee osaltaan sivistystyötä. Nuorisolain yhtenä tavoitteena on tukea nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa. Myös perusopetuslaissa säädetään perusopetusta tukevasta muusta toiminnasta. Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa. Perusopetuslaissa säädetään myös aamu- ja iltapäivätoiminnasta, jolla tuetaan perusopetuksen tavoitteiden saavuttamista ja pienten koululaisten iltapäivää”.*

Lasten oikeuksien sopimus 31 artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden lepoon ja vapaa-aikaan, hänen ikänsä mukaiseen leikkimiseen ja virkistystoimintaan sekä vapaaseen osallistumiseen kulttuurielämään ja taiteisiin.

2. Sopimusvaltiot kunnioittavat ja edistävät lapsen oikeutta osallistua kaikkeen kulttuuri- ja taide-elämään ja kannustavat sopivien ja yhtäläisten mahdollisuuksien tarjoamista kulttuuri-, taide-, virkistys- ja vapaa-ajantoimintoihin.

Suomessa on tehty erilaisia ohjelmia valtion toimesta tähän liittyen esimerkiksi ”liikkuva koulu, kerhotoiminta, LAPE-ohjelma” (OKM. 2017. s. 16–20.)

Nykyisin meillä on Suomessa ”harrastamisen suomen malli” - ohjelma, joka mahdollistaa maksuttoman harrastamisen koulupäivän yhteydessä. Tavoitteena on tukea lasten ja nuorten hyvinvointia mahdollistamalla jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä. Harrastustarjonta valitaan lasten ja nuorten toiveiden mukaan. Toimintamalli suunnitellaan, rakennetaan ja kokeillaan yhdessä harrastuksia tuottavien tahojen kanssa. Lukuvuonna 2023–2024 toimintaa järjestetään 262 kunnan alueella perusopetuksen oppilaille. Merikarvia on näistä kunnista yksi. (Harrastamisen Suomen malli n.d.)

3 TUTKIMUSMENETELMÄ

3.1 Tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuoda Merikarvian kunnan lapsiperheet sekä harrastuksen järjestäjät toisilleen tutuksi. Samalla pienentää kynnystä lasten ja nuorten harrastamiselle, tukea perheitä mahdollistamaan harrastaminen ja tuomalla toimijoille tiedoksi mitä, esteitä kunnan lapsiperheet kokevat harrastamiseen liittyen. Samalla pyrittiin herättelemään perheitä pohtimaan lapsiensa harrastamista ja vapaa-ajan käyttöä. Kyselyssä kysymykset muotoiltiin pohdintaa herätteleviksi. Kyselyssä myös eriteltiin eri järjestäjät, jotka tuottavat ohjattua harrastustoimintaan Merikarviassa, jotta perheisiin saataisiin tuotua lisää tietoa harrastusmahdollisuuksista.

Tavoitteena oli saada lisää lapsia ohjattuun harrastustoimintaan, jotta voitaisiin ehkäistä syrjintää, lisätä osallisuutta sekä edistää hyvinvointia. Tavoiteltiin myös perheiden aktivoitumista ja harrastuksen aloittamisen kynnyksen madaltamista. Kunnasta löytyy muun muassa perheitä, joissa lapsilla on

toimintarajoitteita, tuen- ja erityisen tuen tarpeita. Perheet ovat ilmaisseet, ettei heille löydy harrastusmahdollisuuksia kunnasta tai he eivät koe voivansa viedä lasta harrastustoimintaan. Tutkimuksessani näitä perheitä tavoitettiin liian vähän. Tämä saattoi johtua siitä, ettei kysymyksiä ollut kohdennettu oikein tai perheet eivät koe asialla olevan vaikutusta lasten harrastamiselle. Kyselyn tavoitteena oli tuoda myös lapsiperheet ja toimijat lähemmäs toisiaan. Samalla pyritään sujuvoittamaan yhteistyötä heidän välillään.

Kunnan toimijoiden sekä harrastustoiminnan järjestäjien näkökulmasta oli tärkeää, että he saisivat ajantasaisen tiedon lapsiperheiltä: millaista harrastustoimintaan kuntaan toivotaan ja mitä esteitä harrastamiselle koetaan. Kartoituksen avulla saatujen tulosten avulla Merikarvian kunnan toimijat sekä harrastustoiminnan järjestäjät voivat pohtia ratkaisuja ja kehitysmahdollisuuksia. Kartoituksen ja siitä tuotetun opinnäytetyön raportin, sosiaalisen median sekä paikallisen lehden artikkeli tuovat aiheen näkyväksi ja näin voidaan taas madaltaa kynnystä harrastamiselle ja saada lisättyä kunnassa osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja aktiivisuutta. Opinnäytetyön avulla voidaan osallistaa myös vanhempia ja annettiin mahdollisuus vaikuttaa ja ilmaista näkemyksiä lasten ja nuorten harrastamisesta Merikarvian kunnassa.

3.2 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön avulla pyritään vastaamaan kysymyksiin:

1. Miten lapset ja nuoret saadaan osalliseksi harrastustoimintaan, joka on heidän oikeutensa?
2. Mitä esteitä harrastamiselle on?
3. Kuuluuko harrastaminen perheeseen?

Ensimmäinen kysymys on opinnäytetyön punainen lanka. Mitä kenenkin pitää yhteisössä tehdä, että lapsi tai nuori voi harrastaa. Mitä harrastuksen järjestäjien pitää tehdä, jotta harrastukseen voi osallistua ja se on mieluisaa. Mikä on Merikarvian kunnan eli yhteisön ja asuinympäristön vaikutus. Mikä on perheen kasvattajien rooli lasten ja nuorten harrastamiselle? Kannustetaanko kotona harrastamiseen, ovatko vanhemmat valmiita satsaamaan aikaa ja rahaa, että mieluisa harrastus löytyy. Kyselyssä oli kysymys ”Ovatko vanhemmat itse

harrastaneet lapsena”. Kysymyksen oli tarkoitus herättää kasvattajissa ajattelua ja pohdintaa, miten omat kokemukset voivat vaikuttaa omien lasten harrastamiseen. Itse sain lapsena harrastaa, mutta vain sitä mitä lähellä oli tarjolla. Asuimme sivukylällä ja harrastamisvaihto ehtoja ei ollut runsaasti. Vanhemmat olivat yrittäjiä ja työpäivät pitkiä, joten kuljetus ei ollut mahdollista usein. Sain osallistua piano tunnille, koska se järjestettiin omassa kylässä. Joskus kuljimme yhteiskyydeillä Merikarvian keskustaan uimahallille, ja hiihto kilpailuihin sain kotoa kuljetuksen, koska hiihto oli vanhemmille tärkeä. Itse huomaan, että haluan mahdollistaa omille lapsille mahdollisuuden monipuoliseen harrastamiseen ja olen sitoutunut heitä kuljettamaan ja käyttämään omaa vapaa-aikaa lasteni harrastamiseen.

Toiseen kysymykseen haettiin vastausta vanhemmilta. Ensin kysyttiin, onko harrastamiselle esteitä. Seuraavaksi kysyttiin mitä esteitä, johon oli valmiita vastausvaihtoehtoja sekä muu-vaihtoehto. Vastaukset analysoitiin ja samantapaiset vastaukset yhdistettiin.

Kolmannen kysymyksen oli tarkoitus saada kasvattajia pohtimaan perheen harrastamiskulttuuria ja miten kasvattajien omat tottumukset vaikuttavat lapsen harrastamiseen. Tässä kohtaan vastauksia tuli ääripäästä ääripäähän eli lapsella on joka päivä harrastuksia tai lapsi asuu syrjäseudulla eikä pääse keskustaan harrastuksien pariin.

3.3 Aineiston keruu

Tutkittaville informoitiin kartoituksen tarkoituksesta ja kyselyn kulusta, vastauksien käsittelystä, julkaisusta sekä aineiston säilyttämisestä. Kyselyn saate tekstiin lisättiin tutkijan yhteystiedot, jotta vastaajat voivat ottaa yhteyttä, jos he haluavat esittää lisä kysymyksiä kyselystä. Kyselyyn osallistuminen oli vapaaehtoista. Aineiston keräämiseksi jaettiin linkki kyselyyn, johon pääsi vastaamaan, mikäli halusi. Kyselyn ja siitä syntyneen aineiston luottamuksellisuus osoitettiin vastaajille, täyttämällä tietosuojailmoitus, josta kerrottiin ennen kyselyn avaamista. Siinä mainittiin, etteivät yksittäiset henkilöt ole kartoituksen

kohteena, eikä kyselyssä kerätä suoria henkilötietoja, mutta avoimet vastaukset voivat sisältää tunnistettavia tietoja. Kerätty aineisto analysoidaan kokonaisuutena eikä yksittäisten vastausten mukaan.

Kyselyn linkki julkaistiin Wilma tietojärjestelmän kautta, joka on Merikarvialla käytössä varhaiskasvatuksessa, alakoulussa sekä yhteiskoulussa. Vastaaminen oli vapaaehtoista eikä linkin saaneista kerätty listaa. Yhdellä kyselyllä vastattiin yhdestä perheestä eli perheiden ei tarvinnut täyttää jokaisesta lapsesta omaa kyselyä.

3.4 Analyysimenetelmät

Vastaamisajan jälkeen kyselyn vastaajien määrä tarkistettiin ja vastaukset kerättiin talteen. Kysely oli avoinna, kunnes analysointi tehtiin loppuun, mutta kyselyn ajankohdan päättymisen jälkeen tulleita vastauksia ei enää otettu huomioon. Google Forms antoi vastauksista suoraan diagrammeja, mutta jokainen kysymys analysoitiin yksitellen, koska päällekkäin vastaaminen oli mahdollista, kun vaihtoehtona oli *muu*-vastausvaihtoehto. Vastauksien valmiit diagrammit eivät olleet kaikki selkeästi tulkittavia, joka myös vaati erillistä analysointia. Vastauksista kerättiin kirjallinen kooste opinnäytetyö raporttiin. Vastauksissa piti myös huomioida, ettei yksittäisiä vastauksia eritellä vastauksien lukumäärän mukaan, jotta ei ole mahdollista tunnistettavuudelle vastauksien perusteella.

Kysymyksistä kaksi vastaavat suoraan tutkimuskysymyksiin 2. ja 3. Mittasin aineistosta, kuinka monta kertaa kyselyn vastauksissa mainittiin samat asiat ja kokemukset. Erittelyllä pyrein saamaan jonkinlaisen vastauksen ensimmäiseen tutkimuskysymykseen, mutta tärkeintä oli saada tietoa kunnan toimijoiden ja harrastuksen järjestäjien tietoon. Määrällisesti mittaamalla selvitin yleisimmät kohdistuvat kehitysideat eli mitä esteitä koettiin harrastamiselle ja mitä harrastustoimintaa kaivattaisiin lisää Merikarvialle.

3.5 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuus eli (reliabiliteetti) tarkoittaa tulosten tarkkuutta, eli mittaustulosten toistettavuutta. Sama mittaustulos tulee saavuttaa tutkittavan henkilön kohdalla täsmälleen samoilla mittaustuloksilla tutkijasta riippumatta. Mittarin kokonaisluotettavuus syntyy tutkimuksen luotettavuudesta ja pätevydestä. Tutkimuksen heikentäviä tekijöitä ovat satunnaiset virheet, kuten esimerkiksi väärinkäsitykset kysymyksestä tai kartoituksen tekijän tekemät virhemerkinnät (Vilkkä 2005 161–162.) Kyselyyn vastasi 73 perhettä ja vastauksissa oli jonkin verran hajontaa. Vastajaat ajattelivat muutamista kohdista eritavalla, kuin kyselyn tekijä, joka näkyy runsaissa avoimissa vastausvaihtoehdoissa. Kyselyssä oli aina määritelty vastausvaihtoehdot, niiden lisäksi oli muu- vaihtoehto, johon vastaaja pystyi laittamaan oman vastausvaihtoehdon.

Opinnäytetyön kyselyä varten tein kartoitusta keskustelemalla eri harrastustoimintaa järjestävien tahojen kanssa, keskustelemalla Merikarvian kunnan toimijoiden kanssa sekä kuulemalla mitä vanhemmat ajattelevat aiheesta. Näiden pohjalta tein kyselyn. Kysely tuotettiin Google Formsilla. Kysely koostuu 17 kohdasta, joista osa on avoimia kysymyksiä ja osa sisältää vastausvaihtoehdon. Raportista löytyy kartoituksen kysymykset liitteenä (LIITE 1).

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Perusteet kyselylle

Kyselyn tekeminen ja jakaminen varhaiskasvatukseen sekä koululaisten vanhemmille oli varmin tapa saada paljon vastauksia. Kysely jaettiin myös Merikarvian kunnan Facebook sivuilla, jotta sille saatiin näkyvyyttä. Vastauksia halettiin paljon, jotta vastauksiin tulisi hajontaa. Vastauksissa näkyy samankaltaisuutta ja tärkeäksi koetut asiat nousevat esille. Ennen kyselyn luontia haastattelin eri henkilöitä ja kartoitin hieman mitä kysymyksiä ja vastauksia toivottiin. Kysymykset löytyvät liitteestä (LIITE 1)

4.2 Kysely

Kysely toteutettiin Google Forms alustan avulla. Kysely oli helppo luoda ja vastausvaihtoehdot pystyi valitsemaan. Vastauksia tuli 73 Merikarvialaiselta lapsiperheeltä. Ennen kyselyn julkaisua tein koevedoksen, jonka toimitin yhdelle vanhemmalle. Hän vastasi kyselyyn ja kommentoi kyselyn toimivuutta, ja kysymyksiä. Kun olin tehnyt muutokset kyselyyn laitoin kyselyn eteenpäin. Kyselylomake löytyy liitteenä

4.3 Kyselyyn vastaaminen

Vastaus aika oli 4.4.-12.4.2024. Ensimmäisenä päivänä tuli 10 kunta vastausta, kun linkki oli jaettu Merikarvian kunnan Facebook sivuille aamusta. Julkaisua jaettiin jonkin verran eteenpäin somessa. Kysely jaettiin illalla 4.4. myös varhaiskasvatuksen, alakoulun ja yhteiskoulun vanhemmille Wilma tietojärjestelmän kautta. Saavutettavuus oli runsaampi ja vastauksia oli tullut 5.4. mennessä 21. Muistuttelin kyselyyn vastaamisesta sosiaalisessa mediassa vielä 13.4. Vastauksia tuli vielä viimeisen päivän aikana kahdeksan.

Kysely koostui 17 kohdasta. Kysymykset olivat muotoa ”kyllä tai ei”, monivalinta- kysymyksiä, jossa oli aina vaihtoehto muu-, sekä avoin vastaus. Osa kysymyksistä antaa vastauksen suoraan asetettuihin tutkimus kysymyksiin, osasta tehtiin tarkempi analysointi.

4.4 Analyysi

Kyselyn analysointiin käytettiin Google Formsin omaa alustaa, joka teki suoraan diagrammit vastauksista. Kaikkia vastauksia ei ollut helppo tulkita sen avulla, joten osa piti käydä läpi tarkemmin. Joissain kysymyksien kohdissa piti kerätä kaikki data yhteen ja eritellä vastaukset. Kohta muu antoi mahdollisuuden lisä vastausvaihtoehdoille. Tärkeitä kohtia olivat muun muassa ”mitä esiteitä harrastamiselle koetaan” ja mitä harrastustoimintaa kuntaan kaivataan

lisää. Nämä olivat tärkeää tietoa kunnan toimijoille sekä harrastuksen järjestäjille.

Osa kyselyn kysymyksistä vastasi suoraan tutkimuskysymykseen ja osaa tutkimuskysymykseen piti kerätä tietoa useammalla kysymyksellä. Kun olin luokitellut aineiston kysymyksittäin, erittelin aineiston tutkimuskysymyksittäin. Kävin aineiston läpi tutkimuskysymyksien avulla.

1. Miten lapset ja nuoret saadaan osalliseksi harrastustoimintaan, joka on heidän oikeutensa?
2. Mitä esteitä harrastamiselle on?
3. Kuuluuko harrastaminen perheeseen?

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen ei ollut suoraa kysymystä eikä siis suoraa vastausta. Ensimmäinen tutkimuskysymykseen saatiin vastauksia, kun kysymykset ja vastaukset tavoittivat kohderyhmän eli perheet ja harrastustoiminnan järjestäjät. Harrastustoiminnan järjestäjät voivat hyödyntää toiminnassaan esille tulleita asioita, ja perheet voivat kysymyksien avulla pohtia miten voivat mahdollistaa harrastamisen.

Kysymykset 1–5 olivat perheille pohdintaa herättäviksi. Kysymyksien tarkoitus on tarkastella lapsen ja nuoren vapaa-ajan käyttöä sekä pohtia miten oma lapsuus aikainen harrastaminen tai ei harrastaminen vaikuttaa lapsen harrastamiseen.

Kysymykset 6–16 keräsivät tietoa harrastustoiminnan järjestäjille ja samalla toivat lisää tietoa perheille eri harrastusmahdollisuuksista.

Kysymys 17 oli avoin palaute perheiltä harrastustoiminnan järjestäjille.

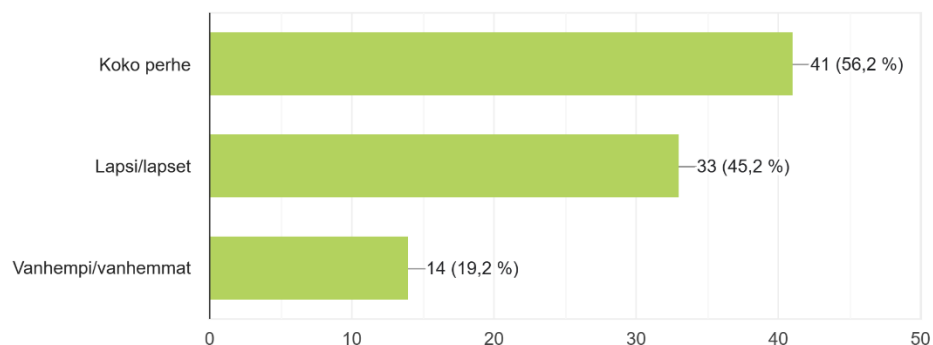
5 TULOKSET

5.1 Kyselyn tulokset

Kyselyyn vastasi 73 merikarvialaista lapsi perhettä. Kyselyn avulla saatiin vastauksia 0–16- vuotiaiden lasten ja nuorten vapaa-ajan käytöstä ja osallistumisesta ohjattuun harrastamiseen. Ensin kartoitettiin miten lapset ja nuoret viettävät vapaa-aikaansa. Tarkoitus oli herätellä vanhempia pohtimaan mistä lasten ja nuorten vapaa-aika koostui. Toimintaan käytettyä aikaa ei kysytty, vaan haluttiin selvittää mistä heidän vapaa-aikansa koostuu. 65 vastanneista kertoi lapsen/nuoren osallistuvan ohjattuun harrastustoimintaan. 64 vastaajaa kertoi lasten ja nuorten viettävän aikaa kavereiden kanssa ja käyttävän digilaitteita muuhun kuin opiskeluun. Kotiaskareisiin yhdessä vanhemman kanssa kuului osaksi vapaa-aikaa. 55 vastaajaa kertoi pelien ja lautapelien olevan osa vapaa-aikaa. Lukeminen kuului 37 vastaajan vapaa-aikaan. Kulttuurin ja taiteen harrastaminen kuului vain 13 perheen lasten ja nuorten vapaa-aikaan.

Kartoituksessa haluttiin myös selvittää ketä perheessä harrastaa, harrastiko vanhempi/vanhemmat itse nuorena sekä onko lapselle tai nuorelle löytynyt mieluinen harrastus. Näillä asioilla voi olla vaikutusta lasten ja nuorten harras-

Taulukko 1 Kuka teidän perheessänne harrastaa

tamisen mahdollisuuteen. Taulukon 1 mukaan 41 perhettä vastanneista perheistä kertoi, että koko perhe harrastaa. 14 perheessä harrastasi vain vanhempi/vanhemmat.

Vanhempien aktiivisuus toimii esimerkkinä lapsille ja lapset omaksuvat ympäristön vaikutuksia. Koko perheen harrastaminen luo tapaa, joka on helppo siirtää eteenpäin. 65 vanhempaa 73:sta kertoi harrastaneensa itse lapsena.

Vaikka Merikarvialla on paljon harrastamismahdollisuuksia kaikille lapsille ja nuorille ei ole löytynyt vastaajien mukaan mieluisaa harrastustoimintaa. Mieluisa harrastus löytyi 51 vastanneelta perheeltä. 66 vastaajista kertoi, että lapsi/nuori käy ohjatussa harrastuksessa.

Kyselyssä kartoitettiin mitä lapset ja nuoret harrastavat. 62 vastanneista harrastaa liikuntaa/urheilua. 24 luontoa ja retkeilyä. 22 kädentaitoja ja 17 musiikkia. Metsästystä harrasti 10. Lapset ja nuoret harrastivat myös tekniikkaa, tiedettä, ratsastusta, moottoriurheilua, teatteria, tanssia, palokuntaa sekä perhekerhoa.

Vastauksien perusteella pystyttiin tarkastelemaan vastanneiden lasten iän mukaan harrastuksien määrää. Suluissa on lukumäärä, kuinka monta lasta ikä koski.

1-vuotialla (10) lapsilla puolesta vastanneista ei ollut harrastusta ja puolilla oli.

2-vuotialla (7) lapsilla isolla osalla ei ollut harrastusta.

3-vuotiailla (13) oli osalla vastanneista 2 harrastusta, mutta suurimmalla osalla oli 1 tai ei lainkaan harrastusta.

4-vuotiaista (14) isommalla osalla ei ollut harrastusta, mutta joukosta löytyi myös lapsia, joilla oli 1–3 harrastusta.

5-vuotiaista (10) löytyi lapsia kellä ei ollut harrastusta, mutta tässä ikä luokassa alkoi jo näkymään, että isommalla osalla oli harrastuksia 1–3.

6-vuotiailla (16) harrastuksien määrä oli 1–2 ja harrastajia oli enemmän kuin ei harrastajia.

7-vuotiaista (18) harrastuksia oli jo 1–4, alle puolet lapsista ei harrastanut.

8-vuotiaat (16) harrastuksien määrä 1–3, joukossa oli myös ei harrastavia, mutta alle puolet.

9-vuotiaista (25) isoin osa osallistui 1–3 harrastukseen.

10-vuotiailla (15) 1–5 harrastusta, enemmän 1–3, pieni osa ei harrastanut.

11-vuotiailla (19) 1–4 harrastusta, eniten 3 harrastusta, vain pieni osa ei harrastanut.

12-vuotiaissa (19) oli paljon 1 harrastuksen harrastajia, mutta myös 2 ja 3 harrastuksen. Muutama ei harrastanut.

13-vuotiailla (15) oli 1–3 harrastusta, mutta myös osalta löytyi 15 harrastusta. Lähes puolet vastaajista ei harrastanut.

14-vuotiaat (13) 1–4 harrastusta, mutta 1 harrastusta eniten. Alle puolet ei harrastanut.

15-vuotiaat (19) lähes puolet ei harrastanut. Harrastuksia eniten 1, mutta myös 4 harrastusta löytyi. 16-vuotiaat (10) puolet ei harrastanut ja puolilla vastanneista oli 1–3 harrastusta, eniten oli 1 harrastus.

Vastauksien perusteella voidaan todeta, että Merikarvian kunnassa alle 4 vuotiaista suurin osa ei harrasta. 5-vuotiailla alkaa olemaan jo useampaa harrastusta. 10-vuotiailla oli eniten harrastuksia. 13-vuotiaana harrastaminen alkaa laskemaan ja myös harrastusten määrä vähentyä.

Vanhemmilta kysyttiin mistä he ovat kuulleet tai saaneet tietoa harrastuksesta. Eniten harrastuksista oli kuultu koulun kautta. ja toiseksi sosiaalisen median kautta. Myös kansalaisopiston kurssi lehti tavoittaa hyvin, kuten myös tutun kautta. Lasten itse kertomien kautta viesti kulkee myös hyvin. Merikarvian paikallislehden kautta harrastukseen saavuttiin vain 12 perheestä.

Kyselyssä olisi pitänyt olla vaihtoehtona Wilma. Eli sovellus mitä varhaiskasvatus ja koulu käyttävät mm. tiedottamiseen, koska nyt kyselyssä ei saatu ehkä varhaiskasvatuksen tiedottamisen määrää samoin kuin koulun kautta. Sosiaalinen media tavoittaa hyvin ja kansalaisopiston oma mainoslehti. ”Puskaradio” toimii edelleen vahvasti.

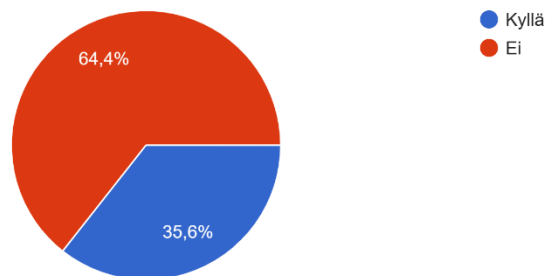
Vanhemmilta kartoitettiin, voisiko lasten ja nuorten harrastaminen viedä vanhempien aikaa, ovatko he valmiita siis sitoutumaan harrastamiseen. 63 perhettä vastasi, että lasten ja nuorten harrastaminen voi viedä vanhempien aikaa. Vanhemmilta kysyttiin myös harrastuksen ajankohtaa: 60 vastaajan

mielestä harrastamista voi olla maanantaista sunnuntaihin ja 9 vastaajaa halusi harrastuksen sijoittuvan arkeen.

Taulukko 2 mukaan 27 perhettä kertoi lapsen harrastamiselle olevan esteitä. Kuljetus harrastukseen sekä aikataulu koettiin isoimmiksi esteiksi. Taloudellinen tilanne oli esteenä 8 vastaajalla. Kiusaamista ei kokenut yksikään perhe esteeksi harrastamiselle.

Taulukko 2 Onko lapsen harrastamiselle esteitä?

73 vastausta

Perheiltä kysyttiin mitä harrastustoimintaa he toivoisivat Merikarvialle lisää. Useampi perhe toivoi säännöllisempää ja ohjattua uintiharrastusta kaikenikäiselle. Perheet vetosivat uimahallin olemassaoloon kunnassa. He toivoivat myös voimistelua, kuvataidetta, kuoro- ja yksin laulua sekä moottoriurheilua. Hajanaisia ääniä saivat myös kädentaito, paini, teatteri, lentopallo, metsästys, musiikkikurssit, eläintenhoito, liikuntakerho, muskari, pallopelit, satujumppa, keppihevostoiminta ympärivuoden, kuntosali, luistelu ja tekniikka.

5.2 Kyselyn avoin palaute

Avoimen palautteen kautta tuli kiitosta hyvistä harrastusmahdollisuuksista ja monipuolisuudesta. Ohjaajia kiitettiin vapaaehtoistyöstä. Harrastuksien mainontaa toivottiin lisää. Erityisryhmälle kaivattiin harrastusryhmää, jota tällä hetkellä kunnassa ei ole tarjolla. Aikataulujen vaihtamista ehdotettiin ja taidetta

sekä kulttuuria toivottiin lisää. Suomen Mallin kerhotoimintaa kaivattiin lisää, koska vapaat paikat täyttyvät nopeasti. Nuorien huomioiminen varsinkin ohjatun liikuntaharrastuksen parissa koettiin tärkeäksi. Yhteiskuljetuksen suoisimmasta sivukyliltä sekä ihan harrastuksien järjestäminen sivukylillä nostettiin esiin.

5.3 Kyselyn luotettavuus ja eettisyys

Kartoitus tehtiin perhekohtaisesti, koska suurperheissä vastaaminen koettiin aikaa vieväksi. Vastauksia tuli 73 perheeltä ja kartoitus koostui 1–16-vuotiasista lapsista ja nuorista. Kysely kattoi yhteensä 239 Merikarvialaista lasta. Tuloksien luottavuuteen vaikuttaa, se että vastaukset ovat kerätty perheiden vanhemmilta eikä suoraan lapsilta ja nuorilta. Nuorien kohdalla kyselyn vastaukset voisivat olla erilaiset, mutta taas varhaiskasvatusikäisiltä ja alakouluikäisiltä tulokset voivat antaa todellisemman kuvan, kun vastaukset tulevat vanhempien kautta.

Kyselyssä ei kartoitettu tällä kertaa sukupuolen mukaan ainoastaan iän mukaan eriteltiin harrastusten määrä, jonka avulla saatiin myös selvyys, kuinka monta lasta kysely koski. Kyselyssä otettiin myös huomioon kasvattajien toive, ettei jokaisesta lapsesta tarvitse täyttää erikseen kyselyä. Tietenkin tämä vaikuttaa tuloksiin, mutta suurin osa kyselyn vastuksista analysoitiin käyttäen tuloksien arvioinnissa otantana 73, joka oli vastanneiden perheiden lukumäärä.

Pienen paikkakunnan merkitys kyselyssä näkyy niin, että alle 4 vastausta saaneita vaihtoehtoja ei eritelty vastaajien lukumäärän mukaan. Näin turvattiin, ettei tunnistetietoja ole mahdollista saada. Yksittäiset vastaukset eivät tuo paljon lisä arvoa harrastuksen toimijoille, koska ryhmä harrastuksia ei voida yhden lapsen mukaan rakentaa. Yksilöllisissä harrastuksissa tällaiset voidaan ottaa paremmin huomioon. Tietenkin jokainen uusi idea, jonka toimijat saavat tuloksista on aina positiivista ja auttaa kehittämään toimintaa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön aluksi pohdin kohderyhmää eli lapsia ja nuoria sekä miten voisin edesauttaa kyseistä ryhmää. Lapset ja nuoret ovat tärkeä osa yhteistyö ja heidän osallistamisensa ja hyvinvointi on tärkeää. Myös lapsiperheiden viihtyvyys ylipäättänsä pienessä kunnassa on eilinehto. Seuraavaksi piti löytää väylä, miten lähestyä kohderyhmää. Vapaa-aika ja harrastaminen on tärkeä osa lasten ja nuorten elämää, ja sen kautta voidaan kerätä tietoa sekä edesauttaa heidän asemaansa.

Merikarvian asukkaat ovat aktiivisia ja se ulottuu myös harrastamiseen. Merikarvialta löytyy myös hyvät harrastusmahdollisuudet. Kunnasta löytyvät uimahalli, liikuntahalli, kuntosali, jäähalli, ampumarata, yleisurheilukenttä, pururata, hiihtoladut, frisbeegolf rata, padelkenttä, tenniskenttä, tekonurmikenttä, 2 pesäpallokenttää, vapaapalokunta, partiotoiminta, luontoreittejä, hevostiloja, 4H yhdistys, seurakunta sekä Suomen Mallin kerhotoiminta.

6.1 Alkukartoitus ja opinnäytetyön toteuttaminen

Lähdin kartoittamaan kohderyhmää. Miten voisin edistää lasten ja nuorten asioita, mikä ryhmä olisi se mihin satsaan opinnäytetyöni. Lähestyin ensin erityistä tukea tarvitsevien lasten vanhempia ja kyselin perheiden ajatuksia ja toiveita harrastamiseen liittyen. Heiltä kuului yhteen ääneen, että harrastustoimintaa kaivataan, mutta järjestäjiä ei ole. Avustajiakin tarvittaisiin ryhmän onnistumiseksi. Kävin myös koululla keskustelemassa aiheesta. Harrastamisen suomen Mallin kautta tällainen ryhmä voisi onnistua ja apukäsiä voisi saada koululta. Opinnäytetyö ei kuitenkaan tulisi kattamaan isoa osaa Merikarvialla, joten aloin pohtimaan asiaa isomman kohderyhmän osalta.

Seuraavaksi kysyin paikalliselta yleisurheiluseuralta, olisiko tarvetta järjestää ryhmän sisällä pienryhmää, jotta kaikki voivat osallistua harrastustoimintaan. Olin kuullut ja nähnyt, että isot ryhmäkoot olivat haastavia niin vetäjille kuin osallistujillekin. Opinnäytetyön toteuttaminen ei oikein kuitenkaan onnistunut

ja ryhmän jakaminen tuotti haasteita erinäisistä syistä, kuten tilojen puutteen vuoksi sekä ryhmän vetäjien vähyyden vuoksi. Tämä johti siihen, että osallistuin vapaaehtoiseksi yleisurheilu kerhon vetäjäksi. Itseni osallistuminen konkreettisesti lasten harrastustoimintaan sekä omien lasten harrastuksen seuraaminen opinnäytetyön aikana on lisännyt näkemyksiä harrastamiseen liittyen.

Erinäisten keskustelun jälkeen eri tahojen kanssa, keräsin tiedot yhteen ja päätin kysyä, olisiko kunnassa tarvetta kartoittaa ylipäätänsä lasten ja nuorten harrastustottumuksia sekä tuoda järjestäjiä ja perheitä lähemmäs toisiaan. Tästä lähti kyselyn luonnosteleminen yhdessä niin kunnan toimijoiden, perheiden sekä harrastuksen järjestäjien kanssa. Jokaisen ryhmän ääni ja näkemys on otettu huomioon kyselyssä.

6.2 Merikarvian kunnan lapsiperheiden harrastaminen

Kyselyn kohderyhmänä oli 0–16-vuotiaat lapset ja nuoret. Kyselyyn vastasi 73 perhettä ja yhteensä kysely tavoitti 239 lasta. Varhaiskasvatus ikäisiä eli 0-6 vuotiaita oli 70, ala-kouluikäisiä eli 13-16 vuotiaita 112 ja yläkoulu ikäisiä eli 13-16 vuotiaita 57. Olisiko kyselyyn saatu enemmän vastauksia pidemmällä vastausajalla tai vielä enemmän mainostamalla, jäi nyt arvailuksi.

6.3 Tutkimuskysymyksiin vastaaminen

Asetin tutkimuskysymyksiä kolme. 1. Miten lapset ja nuoret saadaan osalliseksi harrastustoimintaan, joka on heidän oikeutensa? 2. Mitä esteitä harrastamiselle on? 3. Kuuluuko harrastaminen perheeseen? Nämä asetetut tutkimuskysymykset liittyvät keskenään toisiinsa ja jokaisella haetaan vastusta ensimmäiseen kysymykseen. Ensimmäisen kysymyksen on tarkoitus juuri selvittää kuka ja mitkä asiat mahdollistavat lasten ja nuorten harrastamisen. Toinen kysymys kartoittaa esteitä harrastamiselle ja kolmas kysymys herättää ajattelua, miten perheen harrastamisen tottumukset vaikuttavat lasten ja nuorten harrastamiseen.

Opinnäytetyön raportissa olen avannut lapsen ja nuorten oikeudesta mielekkääseen vapaa-aikaan, jota suomen valtio on velvollinen edistämään ja tukemaan erinäisten lakien sekä YK:n lasten oikeuksien sopimuksen mukaan. Myös Suomen Mallin kerhotoiminta on yksi nuorisopoliittinen toimenpide, jonka tarkoitus on vastata näihin velvoitteisiin. Merikarvian kunta on yksi monista kunnista, joka järjestää kyseistä toimintaa.

Pelkästään valtion velvollisuus ei riitä mahdollistamaan lasten ja nuorten vapaa-ajan harrastamista, vaikka koulut ovat siinä jo aktiivisesti mukana. Mahdollistajana isossa roolissa on koti ja kasvuympäristö. Meillä on maakunnallisia eroja harrastus mahdollisuuksissa. Kaupunkialueilla erivaihtoehtoja on runsaasti ja vetäjiä. Maaseudulla ja syrjäkylillä mahdollisuudet ovat pienemmät sekä aktiivisten ohjaajien löytäminen haastavaa, koska iso joukko toimii vapaaehtoisesti ilman rahallista korvausta. Myös kuljettaminen ja aikataulu osoittautui haasteeksi Merikarvian kunnassa.

Kasvattajien eli perheiden vanhempien rooli on merkittävä, kun pohditaan harrastuksen mahdollistajista. Kasvattajat yleensä varsinkin pienempien lasten kohdalla ovat niitä, jotka kertovat, vievät ja maksavat lapsen harrastuksen ja näin ollen mahdollistavat osallistumisen. Myös isompien lasten kohdalla tämä on tärkeää, varsinkin kun välimatkat ovat pitkiä syrjäseuduilta.

Merikarvialla ei koettu vastanneiden mukaan kiusaamista lainkaan esteeksi harrastamiselle, joka on erittäin positiivinen asia. Kyselyssä olisi voinut olla erikseen kohta ”koetko harrastuksessa kiusaamista” ja siinä olisi voitu eritellä kenen taholta kiusaamista kokee. Kiusaamisesta kysyttiin nyt kohdassa ”mitä esteitä koet harrastamiselle”, joten kysymys kohtaan ei vastannut kuin 9 vastanneista, joten otanta oli pieni.

Koronan vaikutuksista lasten ja nuorten harrastamisesta on puhuttu paljon, mutta tutkimuksien mukaan Korona pandemia ei kuitenkaan lisännyt eikä vähentänyt lasten ja nuorten harrastamista kokonaisuudessa. (Aapola-Kari S. 2023 s. 5). Minun tekemässä kyselyssä ei otettu Koronan vaikutuksia huomioon.

6.4 Pohdinta

Merikarvian kunnassa on hyvät mahdollisuudet harrastaa ja tarjonta on monipuolista. Pitkät välimatkat ja aikataulut ovat kuitenkin koettu isoimmaksi esteeksi perheissä. Voitaisiinko kunnassa keksiä tähän asiaan jokin helpottava tekijä vai voitaisiinko perheiltä toivoa yhteisöllisyyttä sekä aktiivisuutta, jolla voitaisiin mahdollistaa yhteiskuljetukset tai harrastamisen järjestämistä sivuky-
lillä.

Merikarvian harrastuksien järjestäjiltä on kuulunut useaan otteeseen, että vapaaehtoisia ohjaajia on liian vähän. Tämä näkyy isoina ryhmäkokoina, iän mukaan rajattuna toimintana sekä ohjaajien väsymyksenä, joka johtuu stressaavista ohjauskerroista sekä ajanpuutteesta. Ohjaajien puute tuo myös haasteita mahdollistaa kaikille halukkaille harrastamisen. Kyselyssä mainittiin muutama kerran yläasteikäisten vähäinen liikunnallinen ohjattu harrastustoiminta, mutta myös toimintarajoitteiset lapset sekä tukea tarvitsevat lapset eivät aina voi osallistua harrastustoimintaan, koska he tarvitsisivat yksilöllisempää ohjausta. Näin voitaisiin taata kaikille mieluisa kokemus harrastamisesta sekä taata turvallinen ympäristö.

Kulttuurin ja taiteen harrastaminen on vähäistä Merikarvialla verrattuna liikunnan harrastamiseen. Tarjontaa kuitenkin on. Eri soittimien harrastamista tetaan sekä taidepainotteisia kursseja on tarjolla. Erikseen lapsille suunnattuja kädentaidon kursseja ei ole paljon, mutta Suomen Mallin kerho järjestää tähän mahdollisuuden. Uskoisin, että lapset ja nuoret ovat tervetulleita kansalaistopiston järjestämille kädentaidon kursseille yhdessä vanhemman kanssa. Tietenkin niin, että ohjaamisen vastuu on vanhemmalla eikä ryhmän vetäjällä.

Kaiken kaikkiaan Merikarvialla on hyvä tilanne lasten ja nuorten vapaa-aikaan liittyen kyselyn sekä oman kartoitukseni mukaan. Isoin haaste on ohjaajien puute sekä vanhempien aktiivisuus. Kunnan pitäisi nyt pohtia harrastuksien järjestäjien kanssa, miten esimerkiksi vanhemmat saataisiin mukaan ohjaamaan harrastustoimintaan, osallistumaan yhdessä lasten harrastamiseen. Aktiivisia vanhempia löytyy ja heidän roolinsa on tärkeä koko harrastustoiminnan kannalta, mutta lisää aktiivisia vanhempia tarvitaan. Tämä tarkoittaa myös sitä,

että harrastuksien järjestäjien pitää myös olla omalta osalta aktiivisia kasvat-
tajien suuntaan ja pitää yllä avointa keskustelua. Järjestäjien vastuulla on taata
kaikille mieluisa harrastuskokemus sekä turvallinen ympäristö. Eikä mikään
estä heitä pyytämästä vanhempien osallisuutta lasten ja nuorten harrastami-
seen.

LÄHTEET

Aapola, S. & Kaarvinen, M. (2003). Nuoruuden vuosisata: Suomalaisen nuorison historia. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Aapola-Kari, S (toim.) (2020) Vaihteleva vapaa-aika: Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2022. Hansaprint.

Hiltunen, A., Minkkinen, P. & Saarela E. 2.2.2023. SOSBlogi.
<https://www.sos-lapsikyala.fi/blog/2023/02/02/ylisukupolvisen-huono-osaisuuden-kierre-voidaan-katkaista-sosiaalisia-resursseja-vahvistamalla/>)

Harrastamisen Suomen malli. (n.d.). Tietoa. Haettu osoitteesta <https://harrastamisuomenmalli.fi/tietoa/>

O`Donnell J. The importance of free time for kids. Haettu 9.3.2024 osoitteesta: <https://www.verywellfamily.com/why-free-time-is-important-for-kids-3288593>

OKM. (n.d.). Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieleiseen harrastukseen -työryhmän raportti haettu 12.4.2024 osoitteesta

<https://okm.fi/documents/1410845/4449678/Jokaiselle+lapselle+ja+nuorelle+mahdollisuus+mieleiseen+harrastukseen+raportti.pdf>

Pulkkinen, L. (2022) Lapsen hyvinvointi alkaa kodista. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Salasuo M. (toim.). (2021). Harrastamisen äärellä: Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2020. Hansaprint.

Suomen nuorisovaltuustojen kattojärjestö Allianssi (n.d.). Nuorten hyvinvointi Suomessa. Haettu 10.4.2024 osoitteesta <https://nuorisovaltuustot.fi/vaikuttaminen/nuorten-hyvinvointi-suomessa/>.

Vilka, H. (2005). Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

LIITE 1: KYSELYN KYSYMYKSET

1. Pohdi lapsen vapaa-ajankäyttöä viikon ajalta. Rasti sopivat vaihtoehdot.
2. Kuka teidän perheessänne harrastaa?
3. Harrastitko sinä (vanhempi) itse lapsena?
4. Käykö lapsi/lapset ohjatussa harrastuksessa?
5. Onko sinun lapsellesi löytynyt mieluisa harrastus?
6. Mitä teidän lapsi/lapset harrastaa?
7. Merkitse perheen lasten iät ja harrastuksien määrä iän perään
8. Kenen järjestämässä harrastustoiminnassa lapsi/lapset käyvät?
9. Mistä olen kuullut harrastuksista?
10. Voiko lapsen harrastus viedä myös aikuisen aikaa? Esimerkiksi peli reissut, esiintyminen tai myyjäiset.
11. Onko lapsen harrastamiselle esteitä?
12. Mitä esteitä?
13. Milloin lapsi/lapset voi harrastaa?
14. Koetko lapsen uuden harrastuksen aloittamisen helpoksi?
15. Mikäli vastasit edelliseen EI, niin kerro mikä uuden harrastuksen aloittamisesta tekee hankalaa?
16. Mitä harrastustoimintaa kaipaisit paikkakunnalle?
17. Avoimet terveiset toimijoille. Heräsikö sinulle jotain kysyttävää tai kerrottavaa?